

3.6.2025

YVV/972/2025

Itä-Suomen hallinto-oikeus

ita-suomi.hao@oikeus.fi

Lausuntopyyntönnö 14.5.2025 (Dnro 2437/2024)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto sateenkaariliputusta koskevassa asiassa

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka pääasiallisena tehtävänä on puuttua syrjintään ja edistää yhdenvertaisuutta siten kuin yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetussa laissa (1326/2014) tarkemmin säädetään.

Itä-Suomen hallinto-oikeus on varannut yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuuden tulla kuulluksi yhdenvertaisuuslain 27 §:n nojalla sateenkaariliputusta koskevassa asiassa 2437/2024. Valtuutettu kiittää Itä-Suomen hallinto-oikeutta mahdollisuudesta lausua asiassa.

Valituksen kohteena on Savonlinnan kaupunginhallituksen 21.10.2024 tekemä päätös hylätä oikaisuvaatimus koskien 2.9.2024 tehtyä päätöstä sateenkaariliputuksesta. Päätöksellään kaupunginhallitus hyväksyi toimintamallin liputusten järjestämisestä ja Pride-tapahtuman liputuksen toteuttamisesta vuosittain järjestäjien ilmoittamana ajankohtana kaupungintalon virallisessa lipputangossa vuodesta 2024 alkaen.

Valittajien mukaan päätös on ristiriidassa yhdenvertaisuuslain kanssa. Valittajat katsovat, että kaupunki kohtelee eri järjestöjä eri tavalla. Lisäksi valittajat katsovat, että kyse on yhden ryhmän erityiskohtelusta, jota ei perustella riittävällä tavalla.

Sateenkaariliputus on yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuutta edistävä toimenpide

Yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. (20.12.2022/1192) Vastaava velvoite on yhdenvertaisuuslain 6, 6 a ja 7 §:n mukaan koulutuksen järjestäjillä, varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palveluntuottajilla sekä työnantajilla.

Sateenkaarta ja sateenkaaren värejä on käytetty vakiintuneesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien ajamisessa. Sitä, että sateenkaarilippu on sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tunnus, pidetään ilmeisenä myös oikeuskäytännössä. Oulun käräjäoikeuden tuomiossa, joka koski sateenkaarilippujen polttamista ja teosta otetun videon levittämistä, todetaan muun muassa seuraavaa: ”Huomioiden maininta ”katukuvan puhdistamisesta” yhdistettynä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tunnusten polttamiseen sekä samassa yhteydessä vastaajien tekemiin natsitervehdyksiin, on videota pidettävä syytteessä kuvatulla tavalla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisryhmiä halventavana ja heidän yhdenvertaisuuttaan ja ihmisarvoaan loukkaavana. Näin ollen kyse on [kansanryhmää vastaan kiihottamisen] tunnusmerkistön tarkoittamasta solvaamisesta, mikä ei nauti sananvapauden suojaa, vaikkei video olekaan sisältänyt esimerkiksi nimenomaisia sanallisia solvauksia” (tuomio 23/149922, lainvoimainen).

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien vastustajat pyrkivät määrittelemään sateenkaarilippua jonkin tietyn ideologian tai poliittisen liikkeen tunnukseksi. Kuten käräjäoikeus toteaa, sateenkaarilippua tai vastaavia visuaalisia elementtejä voidaan lähtökohtaisesti pitää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tunnuksina. Tunnuksen ytimessä on sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen yhdenvertaisten perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen. Sateenkaarilippua ei voida mieltää myöskään vain jonkun tietyn järjestön tunnukseksi, koska kyseessä on universaali sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien edistämisen tunnus. Jos kaupunki antaa päätöksenteossaan painoarvoa sateenkaarivähemmistöjen oikeuksien vastustajien pyrkimykselle määritellä sateenkaarilippu toisella tavalla, voidaan sen katsoa olevan ristiriidassa kaupungin lakisääteisen yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuuden kanssa.

Tässä asiassa kaupunki on itse päättänyt järjestää sateenkaariliputuksen virallisissa lipputangoissaan. Asiassa ei siis ole kyse liputusluvan antamisesta jollekin järjestölle, kuten valituksessa asia esitetään, vaan kaupungin omasta toiminnasta. Kuten päätöksessä todetaan, päätös ei oikeudellisesti sitovalla tavalla vaikuta kunnan hallinnon ulkopuolisten oikeuksiin tai velvollisuuksiin, ja vaikutukseltaan kyse on symbolisesta eleestä ja tuen osoittamisesta. Päätös ei johda kenenkään yksittäisen henkilön tai ihmisryhmän epäsuotuisampaan kohteluun henkilöön liittyvän syyn perusteella tai saata henkilöä tai ryhmää muita epäedullisempaan asemaan yhdenvertaisuuslain välittömän (YVL 10 §) tai välillisen (YVL 13 §) syrjinnän kiellon vastaisesti. Kyse ei ole myöskään kenenkään henkilön tai ryhmän erilaisesta kohtelusta yhdenvertaisuuslain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kysymys on yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaisesta yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteestä.

Päätöksen mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan ”erityisesti muiden heikommassa asemassa olevien aseman parantamista tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi ja syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi. Siten syrjinnän vaarassa olevia ihmisryhmiä voidaan tukea erityistoimenpiteillä, eikä se tarkoita, että kyseiset toimenpiteet olisivat yhdenvertaisuuslain vastaisia – päinvastoin, ne toteuttavat lain tarkoitusta.”

Seksuaalivähemmistöt kohtaavat syrjintää monilla elämänalueilla sen eri muodoissa. Seksuaalivähemmistöihin kohdistuu syrjintää muun muassa julkisissa tiloissa, työssä, asunnon saamisessa ja työtä hakiessa. Myös häirinnän kokemukset arjen tilanteissa ovat edelleen yleisiä niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa¹. Kouluterveyskyselyiden mukaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla on muita nuoria yleisemmin syrjintä- ja kiusaamiskokemuksia². Seksuaalivähemmistöjen elämään tuo haasteita tosiasiallisen syrjinnän lisäksi myös pelko syrjinnästä ja häirinnästä, mikä voi esimerkiksi vaikeuttaa henkilön hakeutumista tarvitsemaansa palveluun.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan Pride-liputus on tärkeä symbolinen yhdenvertaisuuden edistämistoimi, jolla kaupunki voi osoittaa kaikkien sateenkaarivähemmistöön kuuluvien olevan nähtyjä, arvokkaita ja kunnioitettuja omana itsenään. Yhdenvertaisuuden edistämiseen velvoitettuna toimijana kaupungilla on velvollisuus edistää sateenkaarivähemmistöjen asemaa tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi. Vaikka yhdenvertaisuuslain

¹ Ks. esimerkiksi [FRA: LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges \(2024\)](#) ja [ILGA Europe: Annual Review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia \(2024\)](#).

² Ks. esimerkiksi [THL: Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9- luokkalaisten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019–2023](#).

mukainen edistämisvelvollisuus ei velvoita toimijaa juuri tiettyihin edistämistoimiin, ellei yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin perusteella kyseistä nimenomaista toimea ole todettu tarpeelliseksi, edistämisvelvollisen toimijan kielteinen suhtautuminen yksittäisiin yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin kuten sateenkaariliputukseen olisi ongelmallista yhdenvertaisuuslain näkökulmasta.

Edellä esitetyillä perusteilla yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että valitus on hylättävä. Valituksen kohteena oleva päätös ei ole ristiriidassa yhdenvertaisuuslain kanssa, vaan se on yhdenvertaisuuslain 5 §:n edistämisvelvoitteen mukainen ja perusteltu.

Valtuutettu pyytää ystävällisesti, että Itä-Suomen hallinto-oikeus toimittaa valtuutetulle tiedoksi tulevan ratkaisunsa asiassa. Ratkaisu pyydetään toimittamaan osoitteeseen yvv@oikeus.fi mainiten asian käsittelytunnuksen YVV/972/2025.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Asiantuntija

Mervi Majoinen

